Ч. 10. Należytość pocztową zapłacono ryczałtem Львів, 11. березня 1928. Почтову належитість заплачено гуртом Рік II.

# ПРАВДА

ЧАСОПИС ДЛЯ НАРОДА

Виходить що тижня

Адреса Редакції і Адм.: „ПРАВДА" Львів, вулиця Льва Сапіги ч. 26, I. пов.

Грошеві посилки: почт. скрит. ч. 537.

Поодиноке число коштує 20 сотиків

ПЕРЕДПЛАТА

В КРАЮ: Річно 10 зол. Піврічно 5 зол. Чвертьрічно 2 з. 50 сот. Місячно 1 зол.

ЗА КОРДОНОМ: Річно 2 амер. доляри або їх рівновартість



## По виборах

Дня 4. с. м. відбулися вибори до варшавського сойму. З числа управнених до голосування приступило до виборчої урни загально від 75 до 90 процент виборців. Німці зі західних округів Польщі не дарували ні одного свого голосу, а одною лавою йшли до голосовання, тож і нам повинні вони бути приміром, як належить сповняти народний обовязок.

Вибори відбулися майже в цілому краю спокійно. Лиш у Чортівці в Городенщиці перервано голосовання тому, що виборці не були вдоволені з комісії. Порядок мусіла заводити аж поліція.

ВИСЛІД ВИБОРІВ.

Львів. Відношення голосів: 1-ка — 24.708 голосів (один мандат); 17-ка (сіоністи) 28.411 (2 мандати); 24-ка (ендеки) — 13.824 гол. (один мандат); 2-ка (ППС) 13.014 гол.; 18-ка (українці) 10.392 гол.; 4-ка (Бунд) 2.208 гол., 13-ка (комуністи) 3.500 гол., 33-ка (Аґуда) 786 гол., 5-ка (поал. сіон) 96 гол., 36-ка (шумськісти) 106 гол., 37-ка (УПП) 6 голосів.

**Варшава.** 1 здобула 6 мандатів; 2 (ППС) 1 мандат; 13 (комуністи) 2 манднти; 18 (бльок непольських народів) 1 мандат; 24 (вшехполяки) 4 мандати.

**Львів округ:** 18-ка здобула 3 манд.: (Ліщинський Іван, Лянґ Фердинанд, Кохан Володимир); 1 (проур. бльок) 3 мандати, 19 (сель-роб лівиця) 1 мандат.

**Стрий:** 18-ка 4 мандати (д-р Куровець, Луцький Остап, Великанович Дмитро, д-р Блажкевич Іван); 1 (проур. бл. 2 мандати.

**Перемишль:** 18-ка 1 манд. (д-р Загайкевич Волод.); 22 (Зубрицький один мандат.

**Тернопіль:** (54 окр.: 18-ка 138.982 пять мандатів (о. Куницький Леонт., д-р Баран Ст., Заваликут Ів., Кунько Андр., Яворський Олекса); 1-ка 100.496 гол. 3 мандати. 17-ка 30.741 гол. 1 манд.; 19-ка 4.776, 20-ка 1371, 26-ка 7086, 6-ка 1276 голосів.

**Станиславів:** (53. округ): 18-ка 53.485 гол.. два манд. (Галущинський Мих., Паліїв Дмитро), 1-ка 97.672, 2-ка 12.208, 6-ка 10.037, 8-ка 18.089, 17-ка 25.375 (один мандат), 19-ка 12.089, 20-ка 2.773 22-ка 73.732 (три манд.), 26-ка 647.

**Самбір:** (округ 49). 18-ка здобула 46.145 голосів — 2 мандати (Тершаковець Гринько, д-р Біляк Степан), 1-ка 47.728 (3 мандати), 22-ка 18.092 (о мандат), 8-ка 9.374, 17-ка 10.861, 36-ка 15.373 голосів.

**Золочів:** 18-ка 4 мандати (Целевич Вол., Вислоцький Ол., о. д-р Пелліх Вол., Кузик Степан), 1ка 3 манд., 17-ка 1 манд., 26-ка 1 мандат.

ВОЛИНЬ.

**Ковель:** (56 окр.) 1-ка 74.657, 4-ка

**Луцьк:** (57 окр.) 1-ка 80.595, 4-ка 525, 4.157, 20-ка 1778, 33-ка 1816. 39-ка 6701. 8-ка 42.332, 18-ка 40.329, 20-ка 2.632, 22-ка 27.803.

**Кремінець:** (окр. 58) 1-ка 76.603 — 3 мандати, 8-ка (Сельроб-прав. — Маківка) 32.821 — 1 мандат, 18-ка 18.336, 22-ка 41.887 — 1 мандат.

Загалом в трьох волинських округах листа ч. 1. здобула 10 мандатів, 18-ка 1 мандат, 22-ка 2 манд., 8-ка (сельроб-прав.) 3 манд.

**Люблин-Холм:** „Визволене" здобуло 2 мандати, ППС — 2 мандати, 36-ка 1 мандат.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСЛІД.

Загальний вислід виборів у цілій Польщі що до числа посольських мандатів поодиноких партій представляється так:

Листа ч. 1 (Пілсудського) — 104 манд. Ч. 2 (ППС) — 51. Ч. 3 (Визволене) 30. Ч. 7 (НПР. Правиця) — 8. Ч. 8 (Сельроб-правиця) — 5. Ч. 10. (Стронніцтво хлопське) — 21. Ч. 12 (Хл. Строн. Рад.) — 1. Ч. 13 (Комуністи) — 5. Ч. 14 Звйонзек хлоп.) — 3. Ч. 17 (жиди) — 6. **Ч. 18 (УНДО) — 56.** Ч. 19 (Сельроб лівиця) — 4. Ч. 20 (Москалі) — 1. Ч. 21 (Укр. Радикали) — 9. 24 (Катол. Народ.) — 30. Ч. 25 (Пяст і Ха-Де) — 28. Ч. 26 (Упіністи) — 1. Ч. 30 (Кат. Унія З. Зах.) — 2. Ріжні місцеві листи здобули 12 мандатів.

### ДО НАШИХ ВП. ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

**Висилаємо упімнення із рахунком залеглости за передплату. Просимо до кінця березня вплатити залеглість, бо в противнім випадку будемо змушені із днем 1. квітня здержати висилку часопису, при чому завважуємо, що через це не зрезиґнуємо із належних нам гроший за побрані примирники.**

**Наші Вп. Передплатники мусять це зрозуміти, що ми не користаємо із ніяких субвенцій і тому кождий сотик мусить бути совісно вплачений.**

**Адміністрація.**

## Закиди проти совітського посольства

В звязи з політичним процесом Білоруської Громади, який ведеться в Вильні, варшавський часопис „Експрес Поранни" в одній статі закидає радянському посольству в Варшаві, що воно співдіяє з т. зв. „виворотовими" орґанізаціями в Польщі, зокрема з провідниками Білоруської Громади.

Згадана стаття закидує радникови совітського посольства Уляновому, що за його почином мала відбутися в Данціґу конференція діячів Білоруської Громади, на якій присутні склали присягу помагати Совітам, на випадок війни з Польщею.

Наслідком цеї статі, яка наробила великого шуму в Варшаві — Улянов під покришкою недуги виїхав до Москви, де остро накидується на польські політичні круги, які при помочі „фалшивих свідків" хотять Радянський Союз представити в лихому світлі перед цілим світом.

## Протижидівські демонстрації у Львові

В день по виборах молоді поляки розкидали друковані летючки, в яких взивано населення на протестаційне віче під памятник Міцкевича. Вечером товпа около 2.000 людей зійшлася під памятником. Бесідники у промовах закидали одинці запропащення польського мандату у Львові. Присутні кричали: Бий жидів! Товпа, що все зростала пішла під воєвідство по дорозі здержували трамваєві вози, в яких вибивали шиби, вибивали шиби в жид. крамницях при вул. Леґіонів, Валовій і инших. Під воєвідством кінна і піша поліція стала розганяти демонстрантів. Демонстранти розбилися на гуртки й атакували в сусідних вулицях прохожих жидів. На Цловій вулиці побили якогось прохожого, якого назвище ще не стверджено. Тимчасом у воєводи зявилася депутація, щоби подати йому резолюцію, ухвалену на вічу, з протестом проти каригідних практик аґітаторів одинки. Товпа, усунена зпід воєвідства, подалася назад на Марійську площу, де до пізної ночі демонструвала проти 1-ки і жидів. На ратунковій стації зявився торговельник Мих. М., ранений шаблею підчас шаржі поліції.

## З нагоди виборів

(І. Л.) Вибори. Ми вже мали їх стільки разів і до австрійського парляменту і до галицького сойму, а тепер прийшлось нам вибирати послів до Варшави. Попередні вибори могли вже богато дечого навчити нас, але як показується вони мали що навчили нас. За кождим разом мусимо в імя правди ствердити, що нарід до виборів не підготований як слід. Це найкраще показується з того, що всілякі демаґоґи і пройдисвіти мають до нього легкий приступ і водять його за ніс. А кілько то треба вложити праці і труду, щоби вийшов такий заступник, що йому справді залежить на тім, щоби боротися за добро своїх виборців і добро цілого народа! Освідомлювати нарід аж в часі виборів це річ справді аж надто трудна, а її успіхи не рідко дуже сумнівні. Скільки мандатів ми тратимо за кождий раз не лише через виборчі надужиття, але ще більше через несвідомість виборців, що віддають свої голоси на кого попало.

Яка причина наших невдач? Мені самому приходилося нераз почути від селян гіркі слова розчарування по виборах: „Обіцяли золоті гори, а тепер навіть не покажуться. Дурили нарід бо треба їм було наших голосів а тепер забули за нас. Як треба буде їм знов наших голосів, тоді пригадують собі нас і знов будуть нас дурити. Їм ходить о власну скіру і набиту кишеню а не про наше добро. А ти хлопе терпи як і раньше, аж до гробової дошки". Це вислід виборчої аґітації, що не перебирає в середниках і обіцяє таке, чого мабуть ніхто в світі не змігби сповнити. Така аґітація дуже зле впливає на широкі маси і підкопує в них почуття розумного, природного патріотизму і довіря до своєї таки інтеліґенції. А тоді місце справжніх провідників займають шарлятани-обманці. Це одно. А друге: Наша інтеліґенція за мало ще остає в контакті з нашим селом. Виборча аґітація тут не вистарчить, тут треба праці і то постійної, повної самопосвяти. Виборча аґітація без попередньої довголітної усильної праці це буря, що нищить всьо по дорозі, але її наслідки — хаос і знищення. Наглий сильний дощ з громами ніколи не всякає глибше в землю.

Де нарід відповідно освідомлений, там не треба великої аґітації зі сторони своїх, а ворожа аґітація розбивається о кріпкий мур релігійної і національної свідомости. Крики, нарікання, критикування своїх і чужих це ще не праця. З тим далеко ми зайдемо. Не в руйнованню але в будованню наша майбутність і наше відродження.

Як що хочемо, щоби нарід ішов за інтеліґенцією, то мусить вона бути з ним в безустанному контакті і працювати для нього. Її завданням — освідомити його релігійно (кожда успішна праця мусить зачинатися від Бога і від церкви, інакше даремні наші труди) та старатися про його освітне й економічне піднесення. Та це ніяк нам не удасться якшо одні будуть цькувати на других і своєю руїнницькою роботою та незгодами осмішуватися перед народом. („Згода будує — незгода руйнує" це золота засада, та на жаль ніхто її в нас не придержується).

А провідником в нашому ділі нехай буде сам Христос, що своїм життям вказав на те, як ми повинні забувати на своє „я", любити своє, шанувати чуже, прощати ворогам і через Голгофту терпінь і праці прямувати з піднесеним чолом до спільної мети — аж доки не засвитає нам радісний, величний день побіди.

## Свята Унія

### IV. Яку ролю відограли і що зробили наші Братства та світські люди взагалі?

В кождій Церкві, коли на її верхах зле діється, то відчуває це і весь нарід світський аж до самого споду. І в кождім народі зачинається в такім випадку крик, що зле діється. Кричать тоді і світські люди.

Так було й у нас. Крик розпуки нашої шляхти ми вже навели в її збірнім листі до Владики Онифора з дня 14. лютого 1585 р.

Подібне негодовання зачало проявлятися і в кругах нашого міщанства по більших містах. Бо й воно бачило латинські костели, бачило в них лад і порядок і могло порівнати з тим неладом і упадком, які були в нашій Церкві. Наші міщани як купці їздили і по чужих краях і розуміли, що так не повинно бути, як було у нас. Тільки селянство, привязане до ріллі сиділо мовчки у своїх темних селах. Воно не бачило світа і було за темне, щоб розбиратися в тім усім, — хіба що війшло тут і там у звязок з міщанами з поблизьких міст.

Кромі останків шляхти й міщанства мали ми тоді ще останки наших великанських маґнатських родів. На першім місци стояв між ними наш могутній рід князів Острожських, а на його чолі був князь Константин Острожський. Тисячі міст, сіл було його власністю, а маєтки його були такі великі, що річний дохід з них виносив 15 міліонів золотих. На

---

О. ЛЕЩУК 13

## Олекса Коцур

**(Продовження.)**

— Сховок, пане четар, сховок — говорили радіючи.

Освічено скриток і всі з дива ахнули. Глибока пивниця заложена крісами і набоями. Олекса нахилився освічуючи її з усіх боків.

— Тут цілі стирти оружа. Вистарчилоб для цілого куріня. Он і ґранати і скорострілі. — Всі заглядали до нутра і дивувалися.

— От де скривається червяк нашого народа — з досадою сказав Олекса і став. — Івасю! Біжи мерщій на команду другого куріня і зголоси, щоб зараз надіслали нам тут одну чету. — Став хвилюватись. — Дивіться, дивіться. Я був певний, що в цьому домі кують на нас зраду, але щоб аж так нас омотували, не прийшло мені навіть на гадку. — Присів на лаві і важко дихав.

— Чий це може бути дім? запитав провідник.

— Чий дім? Ха-ха-ха, подивіться на вивіску. „Парікмахер Авраам Золотий". Почекайте, тамті три арештовані скажуть вам ще більше. Це спільники антихриста. Запалюють світ пекольним вогнем, починаючи від нашої Батьківщини. Дiявольський танок у крові і вогні.

Запанувала понура мовчанка. Віддихали важко, гейби витягали зі себе прискорбні думи, якими надихувала їх темна чельть чорної пекольної зради.

В тім вбіг до нутра четар з куріня.

— А-а-а-а, Бродик! Гаразд! — повитав його Олекса, встаючи. Віддаю тобі під опіку цей дім з цілим арсеналом. — Подав йому ще кілька вказівок і прощаючись вийшов. Ці нічні переживання обезсилили його до краю. Оперся на плече Івася і потягнув на свою кватиру.

— Нещасливий, коханий мій Краю! Тільки ворогів єсе Тебе і розпинає за право до життя. Зішли своє благословення Ісусе на нашу нещасливу Землю — шептав Олекса, кладучись у ліжко.

Зараз рано стягнено вступні протоколи з цих трьох прихоплених. Виявилося, що були вони в порозумінню зі станицями червоних катів, діставали з відтам вказівки і добрі гроші та підготовляли ґрунт для приходу кровавих спасителів.

*

Дефіляда...

Послідні дні серпня і останні хвилини щастя і слави наших військ. На міському майдані відслужив панотець Брикович Богослуження і промовив слово. Жовніри і населення з міста і сіл море голов, залили майдан і вулиці, дрожали у радощах, вслухувалися в кожде слово золотоустого панотця. Один народ, одна душа, один ідеал.

А відтак дефіляда. Боже, Боже... Великий, державний, жовтоблакитний прапор мінився в проміннях гарячого сонця, слав усій рідній землі сердечний, народній привіт. Біля прапору ґенерал зі штабом орлиним поглядом переглядав сили геройського юнацтва, розпромінював у їхніх очах національний ідеал і народню честь. Дрожав Бердичів. Кавалерія, піхота, гармати, сапери, санітети, обози виказували вірність своїй Державі і своїй старшині, довгими рядами пересувалися вулицею і плили, плили на схід, шляхом на святий Київ. Гей, гей, щасливі, незабутні хвилі. Після полудня зібрався Олекса і зайшов до свойого сотника.

— Пане сотник, держу вас за слово і прошу запровадити мене до ґенерала. Я хочу на фронт.

— Вам не вивітріла ще з голови ця гадка? Ґенерал має важніщі справи.

— Важніщі?

— Ха-ха-ха-ха. А ви думали собі... ха-ха-ха-ха. А ви гадаєте собі, що над вашу справу нема нічо важніщого? Ха-ха-ха-ха. Ви знаєте, що...

— Пане сотник, прошу не сміятися з мене, — перебив йому — я жадаю, щоби ви мене представили до звіту до ґенерала, бо в противному случаю піду сам і скажу, що ви знехтували моє прохання і висміяли.

тодішні часи було се величезне майно, що подабало на майно сучасного нам Рокфелера або Форда.

Двір нашого князя не уступав у блеску королівському, а навіть польські сенатори були слугами у нього. Головні його маєтки простягалися на Волині. Але і в инших українських землях мав він великі посілости, а теперішня Стрийщина і Скільщина були районами його ловів. Той князь мав найвищі уряди в Польщі, був воєводою і членом сенату, мав навіть своє власне військо та зносини зі заграничними Авторитетами. Царгородські патріярхи признали йому нагляд над усею Церквою, а польські королі оглядалися при обсаджуванню епископів на волю того нашого князя. Вся шляхта і духовенство та міщанство в його великих добрах були залежні від нього.

Князь той був щиро привязаний до східної Церкви нашої і його також болів її упадок.

Він взявся ратувати її. І тут на сім лискучім прикладі бачимо, як на нїщо не здадуться навіть найбільші зусилля і жертви непокликаних до чогось людий. Всі довголітні змагання того нашого маґната, всі його заходи і великі жертви разом з роботою нашої шляхти та могутніх орґанізацій міщан, званих „Братствами“ не довели до нічого путнього — тільки до ще гіршого розвалу.

Як і чому так було, оповімо тут коротко.

Князь Константин Острожський ступив зразу на дуже добрий одиноко можливий шлях: Дня 3. липня 1583 р. розпочав переговори з папським нунцієм Больонеттом, а вкінці з леґатом Апостольської Столиці Поссевіном у справі відродження нашої Церкви. Папський нунцій доніс про те до Риму, що князь Константин Острожський переговорював з ним у справі унії і нового календаря.

Ще перед тим просив князь, щоби з Риму прислати до його академії в Острозі учителів і заявляв що прийме навіть латинників. Одначе ніхто не хотів їхати з Риму в далеку Волинь. Чому? Невідомо. Може тому, що уважали безнадійним їхати туди: бо князь, хоч мав добру волю до піднесення своєї академії, та не мав сам ясного поняття про те, як орґанізувати науку. І тому вже поспроваджував на учителів ріжних людий, збираних зі всіх сторін, які їхали туди не для науки, а задля гроший князя.

Учителі тої школи були переважно люди неодностайного світогляду, ріжні кальвини і всякі инші єретики та бунтівники. Попасти в таке збіговиско не належало до приємности, а до того не було виглядів, щоби з тими людьми можна було разом уложити якусь одностайну програму наукової праці. Не диво отже, що та академія в Острозі більше була голосна тому, що її заложив могутний князь К. Острожський, ніж тому, що вона була „академією“. В дійсности ціла та „академія“ була тільки хаотичним наслідуванням висших шкіл на заході. Ніякої систематичної освіти вона ні народови, ні інтелиґенції нашій не давала. Т. зв. „оживлення“ викликали її професори переважно полємікою, котру мусимо назвати „обороною православної церкви“. Та не була се й не могла бути ніяка дійсна оборона, бо не могло в тій „обороні“ бути ладу, системи а то ізза того, що не було суспільности між її професорами. Зрештою старий князь, хоч вкладав у ту академію значні гроші, не уфундував її постійно і тому вона скоро заснітилася так закінчила своє життя.

Як на взір західних шкіл повстала та „академія“, так само на взір латинських братств при польських костелах повстали і наші церковні братства, насамперед у Львові, потому в инших містах. Були це орґанізації наших міщан при церквах. В ріжних історіях України представлені ці „Братства“ як дуже великий здобуток для нашої культури та оживлення. Одначе правда виглядає значно інакше.

Ті, що пишуть про ті „Братства“ як про великі й корисні культурні інституції, прийшли до такого переконання тільки на основі дуже поверховного погляду. Вони бачили, що „Браства“ ті закладали школи, друкарні, спроваджували учителів навіть з Греції та Німеччини, видавали книжки, висилали депутації з ріжними протестами до польського уряду, приймали грецьких владик, словом робили рух.—І на тій основі кажуть та пишуть, що ті Братства оживили рух між нашим народом. І воно правда, що оживили. Але що з того „оживлення“ вийшло?

З того „оживлення“ вийшло те, що мусіло вийти, коли взяти під увагу дві основні річи: 1) Що ті „Братства“ складалися з непросвічених людий, які рішали в нутрі про річи, на яких не розумілись. 2) Що ті „Братства“ на зовні взялись до „реформовання“ Церкви, чого вони як інституції світські рішучо виконати не могли.

Наслідком першого факту було те, що ті „Братства“ мусіли попасти під вплив демаґоґії і то подвійної: згори і здолу.

Яку страшну демаґоґію вносили ті „Братства“ з гори побачимо зараз.

На грецькім сході під Турками бу-

---

Сотник зробив поважну міну і задумався.

— В послідне прошу! Представите мене, чи ні?

— Добре! — сказав шорстко, витягаючи хустинку, — а можу вас з гори впевнити, що наш труд даремний.

— Чому?

— Бо ви...

— Що я.

— Каліка.

— Я каліка? — промовив сердито. — Ви говорите, що я каліка?

— Я лиш повторюю, що говорять инші. Ви почуєте це також і від самого ґенерала.

— Аж так про мене говорять? Ні! це лож! Я почуваюся здоров, як ще ніколи. Я хочу ще жити. Чуєте пане сотник, я хочу жити і визволяти Рідний Край. Ходіть! Я це повторю самому ґенералові.

Пішли. Перед брамою готелю „Савой“ здержались, обтріпали зі себе порох, і подались сходами на перший поверх. Стійковий пропустив їх до кімнати. По хвилі вийшов ґенерал. Стануди на позір, випрямлені як струни.

— До мене? — спитав товариським тоном.

Виступив кроком вперед сотник і зголосив, що представляє четаря Коцура до звіту.

— Коцур. Коцур.., — вимовляв ґенерал, гейби щось собі нагадував, — чи це ви були під Равою?

— Голошу слухняно, так!

— І деркачами страшили ворога? Але ви були ранені тяжко у грудь.

— Голошу слухняно я вже зовсім здоров і прошу приділити мене на фронт.

— На фронт...?

— Так! Я дуже прошу...

— Зле вам при обозі?

— Ні!

— А чомуж хочете на фронт?

— Бо я здоров!

— Гм... Я ще над цим подумаю...

— Пане ґенерал, прошу слухняно, я прошу зараз!..

Ґенерал, гейби не чув цих його слів, підійшов до вікна і глядів на вулицю.

Олекса нагадав собі розмову зі сотником і брала його досада і жаль. Якась непереможна сила тягла його у поле, між перші ряди, а тут натрапляв на такі перепшкоди. Хотілось йому і плакати і сваритись.

— Пане ґенерал, голошу слухняно, я не є каліка. Це лихі язики розбубнили... Я свідчуся...

— Вірю вам, — перебив йому — одначе мусите ще трохи припочати. Я для вас найду инше заняття.

— Ні! пане ґенерал, я хочу на фронт! — заявив різко, забуваючись, що стоїть перед начальником корпусу. — Це моє неодмінне слово. Можете мене за це примкнути, а навіть вбити, я не уступлю.

Сотник слухаючи цих слів то паленів то блід, нервово переступаючи з ноги на ногу, а ґенерал вперто дивився у вікно і легко всміхався.

— Добре! мій славний четарю, — звертаючись лицем до нього промовив ґенерал. — Добре! Підеш на фронт. Прошу передати свої чинности пану сотникові і зголоситись у команді девятої бриґади, а ця вас вже приділить.

— Чи можна ще сьогодня? — врадуваний спитав Олекса.

— Думаю, щойно за тиждень.

— За довго пане ґенерал. Мені шкода кождої хвилини.

— Хай буде за три дні, — надумуючись, сказав ґенерал. І стиснувши на прощання обом руки, подався у другу кімнату.

*

Третього дня ніччю з 30. на 31. серпня їхав Олекса потягом, шляхом на Київ. Однак не довелось йому бачити святого города. В Боярці зголосився у команданта бриґади, а цей приділив йому одну чету скорострілів.

— На Київ, пане отамане?

— Ні! пане четарю. На Козятин, в сторони Ольгополя. У Київі доброармейці.

ло багато ріжних патріярхів і владик з високими титулами, а без засобів до життя, бо Турки ограбили їх і все не перестали грабити. Отож ті бідні грецькі патріярхи їздили жебрати — по всіх краях Европи, так по латинських, як і православних. Часто їздили вони і до Москви по всякі „подаяния". А по дорозі і до нас з тою самою метою, щоб бодай щось видістати на своє удержання і на заплату Туркам-бісурманам окупу за допущення на церковні становища під Турками.

В 1586 р. приїхав на нашу землю такий жебраючий східний патріярх Йоахим аж з Антіохії в Азії. Він побачивши перед собою депутацію розмірно заможного львівського братства з міщан, признав тому братству на письмі не тільки право нагляду над священиками, але навіть над епископами — ба — навіть „право" виклинати з церкви кого схочуть.

(Далі буде).

# З церковних справ

## Совіти а релігія.

В останних часах розпускають большевицькі прислужники ложну вістку, будьтоби совітська влада змінила дотепершне своє вороже становище відносно релігії. Однак зовсім щось противне говорить клич пятнайцятого зїзду комуністичної партії: „Не перерivайте боротьби з релiґiєю!"

Цісля звіту поміщеного в московскім урядовим часописи „Правда", справа боротьби з релiґiєю була головною темою згаданого зїзду. Много бесідників нарікало, що робота проти релігії ослабла. Клали вони натиск на конечність поборювання релiґiйних орґанізацій, навіть магометанських.

Десятилітні наступи на релiґiю не довели до її знищення. Щоби таки довести до знищення релiґiї, вибрано на тім зїзді окремий виділ, якому поручено: ще завзятійше наступати на релiґiю; допильнувати, щоби ні один член комун. партії не належав до ніякої релiґiйної орґанізації; скрипити й розвинути „Союз безбожників" та поширити його між робітниками, селянами й молодю; уладжувати протирелiґiйні відчити й ширити безбожність по школах; відкривати курси й закладати „семинарі", в яких малиби виучуватися безбожні аґітатори. Тр ба знати, що комуністична партія, а совітський уряд — це в сути річи одно й те саме то й постанови пятнайцятого зїзду ком. партії є постановами совітського уряду.

Тож неправдою є, будьтоби совітська влада заперестала боротьби з релiґiєю.

### З мехіканських звірств.

Війська Каллєса занявши місто Яльостотітлян у Мехіку допускалися страшних звірств. Посадника цего міста обжаловано, що він є католиком, та що бачили його, як він ішов до церкви. За це арештовали його й на місці розстріляли. — Зноваж у місті Туліпан розстріляли священика Марґаріта Фльореса за сповнювання священичих обовязків.

### Боротьба з католицизмом у Мехіку.

Арештування католиків у цілому краю тревоють дальше. В Ґваделяяра арештовано кількасот католиків і кількох священиків за відправлювання богослужень мимо заказу Каллєса. Всіх, з винятком священиків по стягненню грошевої кари звільнено. Арештовані священики мають стати перед судом і будуть правдоподібно вивезені на заслання.

# Про що нам говорить голос совісти?

Внутрішний голос душі чоловіка перестерігає нас, що не всі бажання й не всі діла чоловіка є однакової вартости. Той голос каже, що одні наші бажання й діла заслугують на похвалу, а другі на нагану. Іншими словами, голос совісти учить нас, що між добрим і злим є основна ріжниця.

Цей голос совісти відзивається в серці кождого чоловіка. До одного промовляє він виразнійше й голоснійше, до другого менше вираз й менше голосно, але завсігди промовляє. В міру того, як людський розум розвивається, той голос стається яснійший і певнійший; він завсігди повторює те саме: добре слід робити, а злого оминати.

Голос совісти не просить нас, не схлібляє нам, але промовляє до нас приказуючо, наче який законодавець, що над нами стоїть, щоби приказувати, перестерігати, грозити і — як треба — карати. Він промовляє невблагано (ми не в силі нівчім змінити його присуду), за сповненнє обовязку обіцює нам нагороду, а за переступленнє закона — кару.

Колиж ми стараємося нарочно той голос в серці придусити, або коли його легковажимо, тоді він на якийсь час вправді замовкне, але хиба тільки на те, щоби опісля тим голоснійше відізватися і тим болючійше сповнене нами зло викидати. Та до повної мовчанки ніколи не можна його привести.

Це все вказує нам, що є загальний і незмінний закон моральности, який обовязує всіх без виїмку.

Хтож установив цей закон моральности?

Колиби ріжниця між добрим і злим була видумкою людей, тоді люде могли-

---

— Доброармейці...? А хто їх там пустив!? — з обуренням закликав. — Деж були наші війська...?

Схиливши голову мовчав отаман, мовчали старшини і мужва. Після двох годин вагонувались в дорогу на Козятин.

— За пізно я вибрався, за пізно... Не дав мені Бог щастя хотяй побачити матір наших городів... — думав собі ідучи до ваґону, до своїх кулеметів.

VII.

Пройшло два повні місяці від цієї хвилі. Батьківщина догаряла в огні чужинної, кровавої нахабности, примирала, розпадалась у вихрі власної отаманії і повстань. Творилось пекло без виходу, без надії на краще. Смертельна втома залягала рідну землю, голубила і присипляла і висисала останки сил сорок міліонового народа. На жир злітались з усіх усюдів вороги, цілими арміями, загонами, шматували і ділили живий нарід, насичувалися, ликували і кричали: ще мало. Клаптик за клаптиком, шмат за шматком рідної, найдорощої, нашої Батьківщини розсувався з під ніг нашої армії і конав у жахливому крику в обіймах червоних і білих „спасителів".

На фронтах неповодження, безнастанні відвороти. Олекса відчував грозу хвилі і мучився з чорними думами. Фронту не бачив, хоч був на фронті, а кождої майже днини переїздив з нашими частинами зі села у село.

— Як довго ще це потреває — питав сам себе. Одиноким товаришем, з яким ділився зі своїх дум, це була нотатка, у яку часто записував усе, що було для нього близьким, дорогим.

*Тягун, 31. жовтня 1919.*

Перший сніг, перший день зими. Наче біленькою мукою вкриті криші хат, а поля застелені білявою скатертю, місцями сіріють. Чорні плями... Чи не подібні вони до столів накритих і заложених всякими стравами? Онде видніють хліби, округлі з долями, як пекли дома мама, а біля них малі накрої, а тут, у малій заглибині, гейби у мисці, видніє прозора склиста їда, а он і ложки з довгими держаками і вареха і горшки і біленькі-біленькі горнятка з вушками. А там, далеко, ледви мріє довга чорна лавка. Злітаються біляві купавки і осідають на ній. Вже їх богато... Мабуть готують великий пир Скоренько зїдають усе зі стола.

*Романів Хутір, 1. листопада.*

Відворот на цілому фронті, якраз у першу нашу річницю. Боже, Боже... Кілько перейшли ми за той час, кілько надій гарних, золотих, що сталили наше серце, що були для нас і їдою і випочинком і одіжю і усім, погубили ми по дорозі. Алярм! Тікаємо дальше.

*Скидки, 1. листопада.*

Кватира. Добрий господар погостив мене молочною кашою. Богові слава за це, бо від рана не мав я нічо теплого в устах. Спати, спати хочеться; кобі бодай щасливо переночувати.

— Далеко йдете пане? питає мене господар.

— А Бог знає. Приходить наказ і йдемо не знати куди.

— А чому кидаєте нас?

— Мабуть не дамо ради проти Денікіна.

Господар відступив мені своє ліжко. „Як приємно буде відпочати у теплій хаті" — думаю собі.

О північні алярм.

*Камянка, 2. листопада.*

Сюди прийшли ми ранком. Серед війська настрій понурий. Перемучені, виголоджені, босі, голі. Хтож ми...? Жовніри чи жебраки-каліки? Змилосердися над нами Боже!

*Струтинка, 2. листопада.*

О год. 11-ій перед полуднем заїхали ми у це село. Мені попала кватира погана, холодна, до того же й такісінькі господарі. Шкода й згадувати про них.

Д. б.

би її змінити. Тимчасом ця ріжниця є стала, непорушна, зовсім незалежна від зовнішних умов, від людей, місця й часу.

Так пр. ніхто, ніде й ніколи не в силі того доконати, щоби було чимсь злим: любити родичів, відчувати вдячність супроти добродіїв, спочувати з невинно терплячим... Ніхто того не докаже, щоби знущаннє над слабшими, облуда, убивство батька і т. д. вважалося чеснотою.

Колиби ріжницю між добрим і злим установили люде, тоді вони моглиби також ту заборону: робити зле — знести, усунути.

Тимчасом внутрішний голос душі говорить нам, що заборона робити зле обовязує кождого в совісти, що хочби якесь зле діло приносило комусь навіть дочасну користь, то мимо того те діло полишиться завсігди злим, отже нікому під ніякою умовою не вільно його робити.

Тому, хочби навіть усі люде ухвалили, що вільно пр. обманювати, то така ухвала не моглаби нікого звільнити від вини в совісти, якщоби того гріха допустився.

Заборона робити зле є отже така безоглядна, що обовязує всіх без виїмку, і тому якраз ніяка земська повага не в силі її усунути. Це є знаком, що та заборона, що той закон, не установили люде, але якась надземська повага, надземський законодавець, що панує над усіми людьми...

Істнованнє отже незалежного від людської волі закона моральности, як також голос душі, котрий нам той закон голосить і до цього зобовязує, вказує нам, що є невидимий законодавець, який той закон установив, який піддав йому людську совість, який чуває над його захованнєм і відповідно до того, як ми його будемо заховувати, колись нас осудить. Цього саме найвисшого законодавця й суддю називаємо Богом. Так отже закон моральности і голос совісти вказують кождому на те, що мусить бути Той, від котрого вони походять. (Кінець буде).

# Зі світа

### Польсько-литовське непорозуміння.

Польсько-литовський спір ізза Виленщини тягнеться дальше. На останньому засіданню Союзу Націй рішено вправді, що той спір мають полагодити між собою обі заінтересовані сторони, але та „полагода“ йде якось дуже пиняво. Литовці жадають рішучо передовсім звороту Виленщини, а Поляки й чути про це не хотять. Столиці обох цих держав обмінюються тільки письмами (так зв. „нотами“), але з цих „нот“ нема ніякого нікому хісна. Виглядає так, начеби Литва хотіла справу протягнути... В останніх литовсько-польських „нотах“ обіцюється, будьтоби до переговорів мало прийти по найблизшому (на весну) засіданню Союзу Націй.

### Клопоти Анґлії з Індією

В Індії неспокій. Вісти, які звідти надходять, викликують в Анґлії сильне занепокоєннє. Разураз чути там про демонстрації проти Анґлії, про змови, про арештування. З кождим днем щораз яснійше виступає Індія супроти Европи як цілість. Тут не так, як у Китаю, де є десятки урядів і один — воює з другим, що улекшує Европейцям держати цілий Китай (з 400 міліонами населення!) в своїх руках. Індія хоче незалежности і виступає ціла проти Европейців, з окрема проти Анґлії. Мешканці Індії починають розуміти, що Анґлія їх використовує, що їх держить у неволі. Вони хотілиби зажити своїм свобідним життєм.

Між Індійцями є дві партії. Одна партія є більш поміркована і домагається тільки широкої самоуправи, але з Анґлією не хотіла би ще зовсім зривати. Друга партія, крайна, домагається повної самостійности Індії.

Анґлійці отже в великому клопоті, бо Індія це основа могутности Анґлії. Втратить вона цей пребогатий край, над яким панує від 1857 р., то значіннє її та сила в світі відразу упадає.

Саме тепер радить окрема анґлійська комісія над розвязкою пекучого індійського питання. В якому напрямкови піде ця розвязка, покищо не знати, але можна припускати, що тверезі й розумні анґлійські політики знайдуть якийсь корисний для себе вихід із цього положення.

### Поїзд переїхав самохід.

В місцевости Граніт Сіти в Америці поїзд переїхав на рампі самохід. Пятьох пасажирів самоходу понесло смерть.

### Катастрофа в воздусі.

В Ліоні, у Франції в часі лету зіпсувався мотор пасажирського літака. Літак упав на землю з висоти 209 метрів. Два летуни вмерли від понесених ран.

# Що пишуть часописи?

**„Новий Час“** (ч. 28) у статті „Без маски“ стає в обороні поневірюваних нашими соціял-радикалами священиків і подає список важнійших священиків-жертводавців на народні цілі. Між тими жертводавцями є: о. д-р Іван Гробельський (около 10 тисяч передвоєнних корон на народні цілі), о. С. Новосад (121.343 корон), о. І. Залуцький (8.805 корон), о. П. Бачинський (около 14.000 корон), о. І. Заяць (4.800 к.), о. І. Стрийський (9.000 к.), о. Я. Підлісецький (8.000 к.), Митрополит Шептицький записав на народні цілі Милованнє (258 морґів) і Посіч (4.000 морґів), о. І. Залуцький 260 морґів, о. Й.

# Лист священика з Америки

*Про те, як в Америці конає наша еміґрація серед страшної руїни і про тих, що ту руїну роблять задля легкого життя для себе.*

(Закінчення).

Тепер заробить 3—5 дол. денно, а робить 2 або 3 а найбільше 4 дні в тиждень. Життя дороще, як було передше. Край висилає поклик за покликом бючи „на патріотизм“ і любов рідної землі“. Еміґрація тягнеться з послідного. Висланці „повновласника краю“ тільки ждуть на такі зазиви, щоб була нагода і тема до політиканства та розбивання народних сил, щоби в той спосіб щось для себе самих набути. Ці патріоти жиють тут виключно краєвим „патріотизмом“, то є „дбають“ виключно про край, — бо тому вони і патріоти. — як і край лише про себе думає, щоби йому було добре, а забуває, що як еміґрація сама себе не забезпечить і не дійде до сили під всяким оглядом, то вона дуже скоро згине. Про те не журиться тепер ані край ані його „повновласники“ патріоти. Але журиться про це Церква, правдива народня католицька яка не хоче допустити, щоб хоч одна наша одиниця марно згинула без потреби. Я гадаю, що більший патріотизм окаже еміґрація, коли хоч нечисельна постарається тут о свої національні народні інституції, та охоронить себе перед винародовленням, як це роблять еміґрації инших народностей, чим як заедно буде тілько „краєвим“ патріотизмом жити. Край-же сам про це свого часу говорив, нехай-же край по десятьлітній жебранині й ослабленню еміґрації, залишить на якийсь час цю жебранину, щоб еміґрація могла подумати хоч про свої власні Рідні Школи, щоб охоронювала молоде покоління перед винародовленням. Це дуже сумне свідоцтво патріотизму виставляє край для себе самого, коли сім міліонова маса народу не може удержати своїх народних інституцій а жиє майже виключно підмогою нечисельної еміґрації. Тут хтось буде боронитися убожеством краю! Але я скажу, що марна оборона, бо знаю краєвих людий таксамо як і той хтось. Нарід у старім краю не так бідний, щоб не удержав своїх інституцій, тільки не навчений до жертвенности на народні цілі. Тому панове патріоти замість писати пламенні відозви до еміґрації, звертайте їх до *сім міліонової маси там на місци.* Привчіть її своїм прикладом жертвувати, а не двері замикати. Біднотою, неволею і недолею не учіть народу скупости і брехнею жити. Зверніть йому увагу нехай вона не видає гроша на модні строї — навіть по селах — а не то містах; заведіть товариства тверезости й ощадности та головно станьте самі добрим приміром! Будьте патріотами не тілько за народні гроші, але з ідеї і пожертвовання. Поступайте так як поступає інтеліґенція инших народів нам подібних. Пишете нераз про ірляндців, про їх поступовання, а чи багато наших патріотів приступає до св. Сповіди і св. Причастія як це роблять ірляндські патріоти? Залишіть панове провідники карнавали, а гроші дайте на народні інституції то і нарід за вашим прикладом не буде пити і гуляти по селах, але буде жертвувати.

Як що село збідніло, то багато сему винні модні одяги. Дівчата в шовках ходять від стіп до голови, а хлопці за плугом і в гною „шевро“ чоботи носять! Навіть старі люди закинули просту одежу. Я це сам на свої очи бачив і нераз виступав у церкві проти цего. Виступайте і ви проти тих язв, обучуйте народ доброю наукою, а не „політикою“ і партійною лайкою та сваркою, то край дасть сам собі раду та ще й еміґрації поможе. Виховуйте характерну й ідейну молодіж, а не щоби гнулася куди вітер повіє, як це є тепер по вищі,

Фолис фільварок в Скнилові (вартости 30 тисяч долярів), о. Т. Войнаровський розпарцелював між селян безкорисно 36.000 морґів двірського поля. Недавно жертвував Митрополит на жертви повені 400.000 золотих... „Нехай соціялісти-радикали — додає редакція „Н. Часу“ — скажуть, хто з їх провідників зробив хочби яку малу фондацію. Не штука бути на словах за бідним, а в дійсности дерти за кожду прислугу, як це роблять радикали адвокати й збивають величезні маєтки“.

**„Рада“** (ч. 25) обурюється на деяку українську пресу за її тактику в виборчому часі, тактику, як вона каже, грубо нечесну й негідну. Рівночасно виставляє для себе як найкраще свідоцтво. А тимчасом ми на ділі бачимо, що саме преса зближена до „Ради“, бо передовсім її посестра „Праця“, розвела у нас побіч усяких сельробівських і радикальних часописів найпоганійшу тактику оклеветування, оплюгавлювання, напастливости, кирині й звичайного хуліґанства. Наслідком такої звірської тактики була навіть кровава авантура в Перемишлянах. От сама міх дре, ще квичить...

**„Сельроб“** (ч. 23) переповнений самою лайкою на всіх і на вся а передовсім на тих клятих ундистів. Гадавби хто, що ці ундисти це якісь найбільші буржуї, самі глитаї, визискувачі бідного „робочого народу“. Про справжніх богачів - капіталістів, про справжніх кривдників - визискувачів українського народу, в „Сельробі“ — ані слівця. Зате що стрічка: буржуй-ундист...

**Зовсім те саме в „Світлі“ (ч. 10), другому комуністичному часописі. Сама лайка на ундо, а при тому вихвалювання большевицького ладу. Правда, є ще тут фотоґрафії двох жидівок-комуністок, Кляри Цеткін Люізи Мішель. От, чим наші комуністи годують своїх читачів.**

**„Наше Слово“** (ч. 15), орґан „українського селянсько-робітничого соціялістичного обєднання“, це друге, зглядно третє вид‹ння „Сельроба“, зглядно „Світла“. Ріжниця тільки в тому, що коли „Сельроб“ чи „Світло“ лає „Наше Слово“, то навпаки Наше Слово“ лає „Сельроба“ і „Світло“. Зокрема обкидає „Наше Слово“ в статті „Патріотизм Унда в світлі фактів“ плюгавою грязю всіх наших найчільнійщих і заслужених людей, а між іншими навіть покійного а так заслуженого Евгена Олесницького.

**„Нова Хата“** (ч. 3), орґан українського жіноцтва, потягає від часу до часу також за нашими комуністичними часописами і вихвалює большевицький лад. Вона (та „Н. Хата“) каже, пр., що в одному тільки Радянському Союзі жінка осягнула рівноуправнення й тішиться свободою. Бідні ті наші деякі „поступові“ старші дівчата та „розведені“ молодиці. У них свобода це мабуть чи не та „вільна любов“, яка саме в Радянському Союзі процвитає і яка з женщини робить товарину. Це їм, мабуть така „свобода“ пахне!

## Наслідки большевицьких грабіжей

(Далі.)

В попередній статті згадали ми про це, що відпоручники з голодних околиць також змалювали страшне положення голодних. Ось їх слова:

— У нас — оповідали вони — в самарській ґубернії хліба не їдять зівсім. Були запаси лободи та бірюлки, та й їх уже зїли. Найзаможніші з селян мають ще трохи макухів, що міняють часом за одяг або щось інше. Решта живиться тільки самоошукою, бо гнилою соломою здертою зі стріхи, або ріжними відпадками, що не мають у собі ніякої поживи. Один одному не тільки, що не помагає, коли має щонебудь, але ще й тішиться й каже: „Ми ще поживемо, а ви здихайте“! Береться відси нечувана злорадість. Люде виглядають мов божевільні. Голод убиває всяку свідомість... Люде ходять мов тіни. Із голоду та зі знесилля пухнуть і падуть скрізь. Приходять до громадських рад і там падуть. Люде проходять попри них і ніхто навіть не гляне на нещасних“.

Е. Кускова в статті: „Російський голод“ пише:

„Входиш у хату. Пятеро людей лежить одно на одному й умирає. Діти з холоду повлазили в піч. Коли говорять, що нема хліба, додають: „Тепер їсти не треба“. А їдять усе, що попаде: звіряче лайно сушать, мелять, а потім роблять із цього паланички. Із землі вигребують старі кости й роблять із них муку. Звірячі шкіри мочать у воді, додають до неї листя, кори, лободи, коріння трав — отсе звичайний харч більшости голодних“.

Міліони людей умирало з голоду. Тисячами ховали людей в одній могилі, ледво присипали їх землею, а нічю стада вовків влаштовували собі поминки.

На вулицях, на полях, по хатах, у пивницях, у шпиталях, на залізничих двірцях, по дорогах — лежали сотки тисяч, міліони мерців.

Ось таке було жниво більшовиків.

У Туркестані згинуло з голоду 8 від сотків населення.

Хоч св. Отець Пій XI. і ріжні заграничні орґанізації посилали дітям поміч то всеж таки, як подають самі більшовики, *10 міліонів дітей згинуло з голоду.*

Удалося вратувати на кожду сотку дітий тільки двоє. А чому? Бо більшовицькі нелюди гроші, що їх прислав на голодних дітей американський Червоний Хрест, ужили на комуністичну аґітацію. А діти гинули з голоду як мухи. Аж страшно подумати, не хочеться вірити, та це дійсна правда.

Як подають самі більшовики в надволжанських селах, де було давніше по

---

Ділайте не тільки за гроші, але і з ідеї. Нехай ідея буде вища всякої заплати. Виборчих аґітаторів не оплачуйте з народніх кишень, але своїх власних — як хочете — партійних. *Знайте, що платна виборча аґітація деморалізує тільки, а не скріплює партійні чи національні ряди.* Аґітація виборча, як вона потрібна, нехай виходить з ідеї а не з гроша, та ще до того народом зложеного. Аґітація з ідеї принесе скорі і успішні овочі і певно нікого не здеморалізує. Колись воно так було. То і народна робота поступала. Тепер привчилися наші провідники тільки до платні та ще великої, тому устала народна робота.

Чується і читається щораз більше, що большевики приходять до значіння, а ніхто не хоче пізнати причини.

А причина ця, що вони все підставляють якусь приманчиву ідею, а можна певно сказати, що національна справа підупадає, бо перестала істнувати яко ідея приманчива, а тілько що за гроші її набувається.

Так оце представивши свої особисті уваги і думки — бо не хорую на манію патріота і не беру на себе монополю говорити в імя цілої еміґрації ані навіть частини — хоч сподіюся, що більше людий є таких думок, як я, лише бояться перші говорити, щоб не стягнути на себе гніву краю і не бути виключеним зі суспільности ,яко її ворог, „гірший ляха чи москаля — чи большевика“. Прошу Вас Дорогі Родимці застановитися над цим, чи не говорю я святої правди. Незасуджуйте передвчасно своєї еміґрації на очевидну загубу — винародовлення. По десятьлітній жебранині полишіть еміґрацію на якийсь час в спокою, нехай вона трохи піддвигнеться. Тутешні „краєві патріоти“ в Америці не будуть мати нагоди до політиканства. Тоді пошукають чесного заробітку на життя та залишивши політику, може скорше возьмуться до культурнійшої праці, а саме: підучаться чогось, що їм придасться в життю або в краю або тут. Так зникнуть спори лайки і оклеветання. Нарід стане знова при Церкві разом як колись,та займеться культурною працею не лише для себе але і для краю. Попри Церкви збудує тут свої Рідні Школи, які тут ще більше потрібні як в краю. При помочі Церкви і школи здвигне наша еміґрація і инші народні культурні інституції, і так ліпше дасть пізнати широкому світови наш нарід його звичаї і обичаї, як дотеперішне політиканство. Наша еміґрація спроможеться на своє видавництво в анґлійській мові, де зможе відповідно освітлювати і представляти наші потреби і домагання. Молода ґенерація не винародовиться, еміґрація не буде маліти але більшати і так від скріпленої еміґрації край зможе знова мати не тільки матеріяльну але і духову користь. Противно, всьо згине. Час це над сим розважити і змінити своє поступовання. Підношу це не з відрази до краю і його поступовання, але з любови до нього і еміґрації, щоби вона не маліла і гинула але росла і кріпшала для свого добра і щастя а славу, честь та державну самостійність України.

При цім шлю Вам щирий привіт і низький поклін дорогі Родимці з заморської землі *о. А. Хлистун.*

Писано в Ватервліет, (Стейт Ню-Йорк) в місяци лютім, 1928 р.

Примітка Редакції: Дякуємо Всч. о. Хлистунови за отсю щиру допись. До неї маємо замітити тільки те, що тепер старий край не має в Америці ніяких своїх „представників“. А коли там є такі спекулянти, що дальше удають „представників“ і не хочуть зречися легкого хліба з представництва, то се звичайні спекулянти. Край їх вирікається і про се там так сміло скажіть нашим людям, як сміло Ви написали нам отсю допись.

700 господарських домівок, в найкращому случаю лишилося тільке 70.

А багато було таких сіл, де не остала ніодна жива людина. Усі померли з голоду.

Загалом померло, як подають самі більшовики, в 1921 р. понад 40 міліонів людей, а з цего голодовою смертю 24 міліони.

Капітан Відкин Кіслінґ, повновласник ратункової комісії д-ра Нанзена подає такі числа.

Як тільки він прибув на Україну, щоб давати поміч голодним на Україні, було там 7 міліонів людей, що голодували, себто сливе четвертина всего населення. „Ці міліони голодних“ — пише капітан у своїому творі — це дійсно люде, що вмирають у всій страшній правдивости цего слова“.

І подає дальше цей капітан такі числа: в місті Херсоні вмирало денно пересічно 100 людей. У Катеринославі вмирало з голоду що дня біля 80 людей. У кожній громаді Запорожа забирала смерть до 40 людей. В Одесі в одному тижні назбирали на вулиці 276 мерців.

По селах в одному дни вмирала десята частина всего населення. Загалом умирало на Україні що дня 10 тисяч людей.

Наслідком голоду занепало, заниділо зівсім сільське господарство, а головно вигинула худоба й коні.

Самі більшовики подають поважні числа. Так прим. безроги вигинули зівсім, в окрузі Херсона в падолисті 1921 р. було 75.000 коней, в січні 1922 р. — 46.000, а 2 березня цегож року 13.000.

Людоїдство й усякі інші лиха лютували таксамо, як і в Надволжанщині.

Филі страшного голодового лихоліття, що пройшла Радянщиною в р. 1921—1922, коли то смерть забирала міліони людей — не припинили більшовики й по сьогодні. Вона йде тамтуди й тепер, тільки не така вже страшна.

Щобиж відвернути увагу людей від вини, більшовики в найглухійших закутинах розліплювали оповіщення, буцім то „голод уже“ минув, голодних нема, є тільки такі, що потребують помочі. Та словами голоду не обманув ніхто. В 1923 р. таких, „що потребували помочі“ було в Надволжанщині понад 8 міліонів людей, а в тому 3 міліони дітей. Це саме можна сказати про Кубанщину, Україну, Уральщину й інші.

## Відкриття ветеринарного бюра при „Сільськім Господарі“ у Львові.

Краєве Господарське Товариство „Сільський Господар“ у Львові, при вул. Зіморовича 20 відкрило у себе бюро для всіх справ, що звязані з ветеринарною медециною. При співпраці фахових сил бюро має можність влаштовувати при Філіях і Кружках по всьому краю ветеринарні курси для селян, що вже почато в підльвівських околицях, а приготовляється довший окремий курс у Львові.

Всі інформації в тій справі подає: Краєве Господарське Товариство „Сільський Господар“, Львів, вул. Зіморовича 20.

# Дописи.

БОРЩІВ. Заходами і старанням нашого Всч. О. Пароха Малицького приїхав до нас дня 28./І. 1928 р. Повітовий Орґанізатор Української Християнської Орґанізації О. Чорнодоля і виголосив в церкві кілька проповідий на тему доброї преси, а відтак 29. І. завязав у нас Кружок У. Х. Орґанізації до котрого вписалося 15 членів. Вибрано управу під проводом нашого Пароха О. Малицького, і є надія, що заходами членів, пошириться ще більше добра преса, а при помочі доброї преси і помочі Божій, вдасться може не одну заблукану вівцю привести на дорогу Заповідей Божих.

Дня 6./ІІ. ц. р. відбулося в нашім місті аж два віча: одно партії радикальної, а друге У. Н. С. Проводирі партії радикальної хотіли щоби Виділ Укр. Народ. Дому позволив їм салі на їх віче; але Виділ руководячися тим, що подібні віча мають за ціль розбити укр. одноцільний фронт салі відмовив. Радикали мимо сего зробили собі віче на подвірю у одного свого товариша, де то їх зійшлося дуже незначне число, а тому, що то був ярмарочний день, то прийшло також і багато цікавих послухати що то будуть говорити. Найголовнійший реферат мав д-р Ладика і в своїх словах найгірше накидався на УНДО. і ундівців. Рівночасно відбулося також і віче партії У. Н. С. таки серед міста виліз на сходи одного дому якийсь аґент і почав виговорювати на всіх і на вся, а найбільше дісталося священикам. Підчас лайки на священиків прихильники Церкви і священства, не могли дальше слухати, і почали кричати „Ганьба“, „Хрунь“ і т. д. вчинився великий крик. На се прибігла поліція і на приказ заступника старостваа одного чоловіка замкнули, а по переслуханню вечером випустили його. При помочі поліції той киринник скінчив віче. Оттакик то ми маємо ревних опікунів.

Учасник.

ДІДУШИЦІ ВЕЛИКІ. (Як радикали вічували в Дідушицях великих коло Стрия).

**Дня 15. ІІ. с. р. — на празник св Стрітення — прибуло до нашого села Дідушиць великих аж двох радикалів з під 22-йки, сам кандидат на посла п. Миханьо Рудницький — міщанин зі Стрия і Др. Домбчевський з Миколаєва н. Дн. і хотіли відбути конче в нашім селі цередвиборче віче. Порозліплювали свої відозви, але зараз посумніло їх радикальне серце як побачили, що наші люди поздирали їхні відозви і покидали в болото. Але як то — приїхати зі Стрия з Миколаєва до великого села Дідушиць великих — де є около 1500 виборців і вертати без нічого?**

**Стали ходити по селі від 10 год. рано до 6 год. вечером — чіпали людий по дорозі, але не могли нікого намовити на віче.**

**В кінці зайшов п. Рудницкий до крамниці — де застав случайно кількох наших громадян і пробував тут приподобатися їм лайкою на партію УНДО, і представив листу ч. 22 як листу самих рільників. Та сейчас по кількох словах рільники з села дали рільникови з міста повчаючу — рішучу науку, щоби не без покоїв села, а їхав назад до Стрия і не вибирався вже більше з радикальним вічом до Дідушиць великих.**

**Дуже було встидно радикалам.**

**Спокійна характерна постава села до радикалів так їх упокорила, що пробували ратувати себе і признали слушність нашому селови за те, що тримається свого Унда.**

**За те наші громадяни подивляли радикальну безличність — як то вони таним коштом загадали використати для себе вироблену-випрацьовану літами національну свідомість і характерність нашого села. В тій праці над добром села, відколи село селом не бачив н хто ніколи ані одного радикала.**

**Їхали ви — на жир та жиру не застали.**

**Чому не їдете — ви на села заражені хлібсідством та сельдурством а простягаєте радикальну руку по готове?**

**Але від чогож ви й радикали.**

**Не одна то еще каня приплонтається до виборів до села — та ми пографимо об гнатися.**

**Громадянин.**

# Звідки взялося життя

Одержали ми його з неба? Чи повстало воно зі землі? Хто розвяже нам цю загадку життя?

Коли приглянемося праці в каменоломах, як то каменярі виломлюють верству каміння за верствою, то замітимо, що кожда верства є зовсім пуста, нага, так, як це було на початку всіх часів, коли Господь сотворив небо і землю.

Колиж ми за кілька літ прийдемо до опущених каменоломів, то побачимо на звітрілім камінню мох, цвіти та ріжнородні зела.

По заглибинах між камінням потворилися калужі, по яких плавають качки та виловлюють жаби й черваків.

Вже й птиці стелять свої гнізда на деревцях і кущах каменоломів.

Звідкиж те все? Ніхто навіть пальцем тут нічого не рушив.

Світло, воздух і вода довершили того дива. Кругом кипить нове життя й коли ми приглянемося цьому дивному новому життю там, де передше не було нічого лиш нагє, мертве каміння, так зараз насуваєтьса думка, що все те життя взяло свій початок таки зі землі.

Але в який спосіб з насіння одержали життя — ростини і звірята?

Чи вдасться колись ученим розвязати тую загадку природи? Чи зуміють учені фізики й хеміки, які досліджують сили природи та склад землі, створити штучно життя, зробити таке зеренце, з якого моглаб вирости хочаб найменша ростинка?

Мусимо сказати, що не зуміли і не зуміють цього ніколи; мусимо признатися, що всі людські науки хоч як високо стоять, тут зовсім слабосильні.

Птиця на своїх крилах принесла насіння смереки. Воно знайшло в каменоломі пригожу почву й поживу, в якій виросла з насіння молода смерека.

Але, як мертві — неорґанічні склад-

ники скали-землі можуть перемінитися в живий-органічний корінь, пень смереки?

Звідки взялося перше насіння смереки? Звідки взялася перша смерека? Чи насіння смереки було скорше перед смерекою, чи смерека була скорше перед насінням? Чи яйце було перед куркою? Чи може курка перед яйцем?

Ніякий учений ботанік, який розсліджує життя ростин, ніякий зоольоґ, що розсліджує життя звірят не годен пояснити на основі своєї науки того — звідки і як повстало життя всього що істнує на землі, почавши від недоглядних голим оком водних животин, ростин, звірят, а скінчивши на чоловікови.

І кождий чоловік чує це в глибині свого серця, що ніхто инший, лиш **Всемогуче Слово** усі ества з **нічого** покликало до життя, дало землі її склад і плодовитість, розпняло над нами звід небесний й утвердило на ньому небесні світила.

Тому щасливий той, що в послідню хвилю своєї земської мандрівки своє життя віддасть у руки Творця, від якого його одержав і зі словами подяки скаже:

**Глянь, Господи! Життя це гарне- чарівне, яке Ти мені дав — я не змарнував, не зіпсував.**

# НОВИНКИ

— **Влом до склепу**. До спортового склепу Павловського при ул. Галицькій у Львові в само полудне закралися злодії. З одної каси забрали незначну готівку. Розбивши другу касу не знайшли в ній ніяких гроший. Мимо цего, що склеп находиться в середмістю, ніхто не бачив як входили до склепу й виходили з нього.

— **Стріляли для забави.** В Велюню, в Польщі двох паничиків: 19-літний Дашовський і 23-літний Курбаш узброєні в револьвери стріляли з вікна дому до переходячих улицею людий. Підстрілили вони професора Яворського та кількох прохожих, а 20-літного Калужного вбили на місці. Арештовані сказали, що стріляли для забави.

— **Вибух підчас ревізії.** В Дзялошині під польсько-німецькою границею мала місце страшна катастрофа. До дому підозрілого о пачкарство Іцка Клебера прийшли урядники скарбової сторожі перевести ревізію. В хвилі, коли входячи до пивниці засвітили світло, наступив страшний вибух. З пивниці бухнула полумінь огня й обняла всіх, що находилися в пивниці та сусідуючій із нею кімнаті. Цілий будинок згорів до тла. Наслідком цеї катастрофи троє дітий згинуло на місці, сім осіб попарилося смертельно, а вісім осіб віднесло лекші рани. Всіх відвезено окремим поїздом до Ченстохови.

— **Величезна крадіж.** До почтового уряду в Радомю закралися в ночі злодії. Розбивши при помочі вломничих прирядів огнетревалу касу, зрабували з неї стодванайцять тисяч золотих.

— **Суд над чеськими летунами.** В Луцьку відбувся суд над двома чеськими летунами, які втікаючи літаком з Чехії до большевиків, із браку бензини мусіли задержатися на польській території коло Грубешова. Обжаловувано їх о це, що вони ставили оружний опір поліції, яка хотіла їх придержати й ранили одного поліцая. Одного з них засуджено на чотари роки тюрми, другого на два роки дому поправи.

— **Залізничі катастрофи.** На стації Радличичі в варшавському окрузі вискочило зі шин 14 ваґонів товарового поїзду й затарасували на довший час залізничну лінію. — Зноваж між стаціями Високе Коло — Тарнів товаровий поїзд наїхав на хлопську фірманку, яку розбив на тріски. Фірман забитий, один чоловік тяжко ранений.

— **Партійна заїлість.** На передвиборче віче УНДО в Перемишлянах вдерлася ватага загорілих прихильників так званої „української партії праці." Намагаючися розбити віче, счинили вони бійку. Коли бесідник і кандидат на посла з партії УНДО вертав із віча, ті самі нелюди напали на нього, в звірський спосіб побили його та зломили йому руку. Тяжко побитого відвезено до Львова.

— **Влом до Центросоюза.** До домівки Центросоюза при ул. Зіморовича у Львові вже другий раз вломилися злодії. Перед кількома місяцями зрабували там кілька тисяч золотих та тим разом впало їм у руки лиш 82 золоті.

— **Напади голодних вовків.** На північно-східньому пограничі Польщі коло 50 вовків напало на двох уланів у чистому полі. Тільки з трудом удалося уланам утекти та скритися в одній із стражниць.

# Нові книжки

Бібліотека історичних повістий. Квартальник. Перший рік — третє число. Люїс Вволлес: БЕН ГУР. Історична повість з часів Христа. Львів — „Добра Книжка" — 79 Випуск. Січень-Березь — Р. Б. 1928. Ст. 189. Ціна 3·60 зол.

Повість з часів Ісуса Христа „Бен Гур" має свою славу. Вона перекладена майже на всі европейські мови і належить до найбільше поширених та до найбільше читаних книжок. „Бен Гура" читає з захопленнєм старий й молодий. Гарною прикметою нашого перекладу це поправна й чиста українська мова. Українська суспільність повинна бути дуже вдячна заслуженому видавництву „Доброї Книжки" за видання „Бен Гура". Сподіємося, що наклад книжки розійдеться скоро і що кождий, хто її купить та прочитає, не пожалує виданих на неї грошей. Замовляти книжку на адресу: Львів, почтова скритка 11. Сюди посилати також гроші.

# Важне для господарів

## Як найлекше збутися невикорчованих деревних пнів.

По зрубанню ліса завсігди лишається богато деревних пнів, які стоять на перешкоді новому залісненню або ужиттю площі під сійбу. Ручне корчовання коштує тільки труду і часу, що в сторонах, де багато дерев цілковито не поплачує. В таких випадках можна порадити собі в той спосіб: виверчується по середині кождого пня діру 4 цм. ширшину а 8—10 цм. глибоку та насипається до неї 3—4 ложки салітри (чілійської салітри, такої, як її уживається до погноювання рослин) та зверху отвір забивається кілком або замазується глиною. По році, як салітра розпустилася і розійшлася по цілому пні та зробила його легко горючим, треба діру відіткати і налити до неї нафти або ропи та запалити. Пень вигорить цілий. Повигорює навіть коріння під землею. В той спосіб без труду і невеликим коштом можна збутися всіх пнів на цілому зрубови.

# Смішне

**Добрі люди справляться.**

— Чи є в селі злодій?

— Нема, але коби було що брати, то добрі люди й самі покрадуть.

**Знає:**

Чуєте, Іване, продайте мені.
Слухай Мошку...
А хто вам казав, що я Мошко?
А тобі хто, що я Іван.
Ни, що хлоп, то Іван.
А що жид то Мошко!



Відповідальний редактор: Антін Лотоцький. З друкарні Вид. Сп. „Діло", Львів, Ринок 10.